

KONSULENTENS DAGBOG

Af Niels Finn Johansen, Videncenter for Landbrug, Fjerkræ

Niels Finn Johansen

Pil og poppel (Lavskov) i hønsegårde

Videncentret for Landbrug, Fjerkræ og Økologisk Landsforening arbejder i fællesskab i projektet "Bedre udnyttelse af ressourcerne i økologisk æggproduktion" på at anviser løsninger på, hvordan fjerkræets udearealer kan forbedres. Den fælles indsats for at forbedre hønsegårdene finansieres af midler fra Fonden for Økologisk landbrug og af Landdistriktsmidler. Projektet gennemføres i 2011 og 2012.

Pil eller poppel i hønsegården – godt for hønsene, miljøet og økonomien

Den attraktive hønsegård egner sig ikke til dyrkning af almindelige landbrugsafgrøder. Hvis man ønsker en attraktiv hønsegård og samtidig ønsker at bibeholde en indtægt fra hønsegården, skal man tænke i at udnytte arealet til energiproduktion. Foreløbige undersøgelser tyder på, at man ved energiproduktion kan opnå dækningsbidrag II i hønsegården svarende til, hvad man kan opnå ved dyrkning af almindelige landbrugsafgrøder (4 - 5.000 kr./ha/år).

Samtidig er energipil/poppel rigtig godt for både høns og miljø. Træerne giver læ og tryghed for

hønsene og optager de næringsstoffer som hønsene afsætter.

Regler og støttemuligheder for plantning af flerårige energiafgrøder og lavskov

Iflg. Vejledning om enkeltbetaling 2012 er der bl.a. følgende regler for at opnå enkeltbetaling for dyrkning af lavskov, herunder arter som pil og poppel:

- Arealet skal drives landbrugsmæssigt med henblik på høst
- Minimumareal på 0,3 ha.
- Lavskov skal plantes i minimum 7,5 m bredde. Med den gængse dyrkningsnorm med dobbelt-rækker med 0,75/1,50 m afstand skal der derfor være minimum 4 dobbelt-rækker i bredden
- Arealet skal være veldefineret og afgrænset
- Arter: Ahorn, ask, avnbøg, birk, el, eg, elm, hasel, løn, navr, pil og poppel, enten i blandinger eller i ren bestand
- Der kan iblandes op til 25 % (antal-procent) buske og træer af andre arter end de nævnte, men de skal være 'spredt ud i beplantningen som enkeltstående træer og buske' →

Stor biomasseproduktion. Pilene blev høstet i marts 2011, billedet er taget i september 2011.

- Plantetal: Til hver en tid skal der være minimum 8.000 planter pr. ha, dog minimum 2.000 planter pr. ha for poppel i ren bestand
- Der må være op til 20 % af arealet med spor og gange til færdsel og vedligeholdelse af afgrøden. Plantetallet skal derved være højere end de 8.000 planter pr. ha i det beplantede areal
- Det primære formål skal være energiproduktion, dvs. det skal dyrkes iht. gængse dyrkningsnormer og må ikke fremstå som natur, vildnis eller udyrket areal uden vedligeholdelse.
- Høst minimum en gang hvert 10. år
- Tilplantningen er ikke støtteberettiget, hvis formålet er læhegn eller vildtremisse
- Hvis arealet ellers opfylder de nævnte krav om plantetal, arter og dyrkning m.m., så er der ingen problemer i, at der går høns på arealet.
- Da det kan være vanskeligt at holde arealet af spor og gange under 20 % i en hønsegård, kan det være nødvendigt at opdele hønsegården i to marker: Én mark som omfatter det tilplantede areal (+ op til 20 % areal med spor og gange), og som indberettes som lavskov som afgrøde, samt én mark som omfatter det resterende areal omkring lavskovsarealet, og som indberettes som anden afgrøde afhængig af mulighederne for dyrkning og plantedække m.v. på dette ofte ukurante areal.
- De forskellige arter, der er godkendt til lavskov, må gerne plantes i sektioner, f.eks. nogle rækker af pil og derefter nogle rækker med poppel osv., blot man overholder kravet om minimum 8.000 planter pr. ha i gennemsnit.
- Der er iflg. FERV ingen regler for maksimal bredde på kørespor

Udover enkeltbetalingen kan der ved etablering af flerårige energiafgrøder af arterne pil, poppel, rødell, ask og hassel opnås etableringsstøtte på ca. 4.200 kr. pr. ha (560 euro). Arealet skal være berettiget til støtte under enkeltbetalingsordningen, og der skal minimum etableres 1 ha på bedriften for, at der kan søges etableringsstøtte. Udgifter til plantning af pil/poppel kan efter ligningsloven fradrages fuldt ud i den skattepligtige indkomst for det indkomstår, hvori udgiften er afholdt. Arealet skal være minimum 0,3 ha.

Der er også mulighed for at søge tilskud til ekstensivt landbrug på ca. 820 kr. pr. ha (110 euro). Betingelserne er bl.a., at der ikke bruges pesticider samt at enten 1) reduceres gødningsmængden til 75 % af normen for afgrøden, dvs. 90 i stedet for 120 kg N pr. ha til pil, eller 2) at der maksimalt gødskes med 140 kg N pr. ha på harmoniarealet.

Ved dyrkning af lavskov i økologiske hønsegårde skal man desuden være opmærksom på følgende forhold:

Artsvalg

Medmindre der er tale om poppel i ren bestand, så skal plantetallet i lavskov, som nævnt, være minimum 8.000 planter pr. ha. Derudover er der forholdsvis mange arter at vælge imellem (ahorn, ask, avnbøg, birk, el, eg, elm, hassel, løn, navr, pil og poppel), ligesom der er mulighed for at indplante 25 % planter af andre arter end de ovenfor nævnte. Ved høst f.eks. hvert 3. år vil der normalt være mulighed for at høste med selvkørende finsnitter eller lignende. Ved sjældnere høst op til hvert 10. år vil der normalt være brug for mere traditionelt skovgrej.

Ved høst med 3-års intervaller bør der ved artsvalg være fokus på træarter med god evne til genvækst fra stødet, f.eks. pil, poppel, el, ask og hassel.

Hønerne er glade for læ og skygge under pilene.

Der foreligger dog primært tal for udbyttet af pil ved så hyppig høst, og udbytteneiveauet for andre arter ved dette høstinterval er usikkert. For beplantninger i hønsegårde kan hensynet til hønsenes velfærd og hønsegårdens udseende imidlertid være af større betydning end udbyttet.

Arealstørrelse, form og plantemønster

Hvis pil eller andre træarter alene dyrkes med henblik på energiproduktion, anbefales arealer af en betydelig størrelse (gerne over 5 ha) for at sikre en bedre økonomi. Ved dyrkning af små arealer vil f.eks. startgebyr til høstmaskine få forholdsvis stor betydning, ligesom andelen af forager og kørespor vil blive forholdsvis stor. Ved dyrkning af energitræarter i hønsegårde er fjerkræproduktionen som udgangspunkt den primære funktion af arealet, og energitræproduktion på arealet er derfor underlagt andre betingelser, herunder at det samlede areal i hønsefolden typisk er 1,2 ha. Under alle omstændigheder er det imidlertid vigtigt, at træerne plantes og dyrkes således, at der er mulighed for en – så vidt muligt – rationel drift, ikke mindst med mulighed for at kunne høste maskinelt.

Af hensyn til rationel energitræproduktion bør tilstræbes en regulær form på arealet, gerne med lange rækker. Hønsefoldens form vil dog ofte være givet afhængig af beliggenheden i forhold til hønsehus og andre eksisterende forhold. Derfor må beplantningen typisk indpasses efter hønsefoldens eksisterende form.

Af hensyn til kørsel med maskiner til plantning, ukrudtsbekæmpelse og høst m.v. er det nødvendigt med en forager på minimum 10-12 m uden beplantning, dvs. der skal være et bælte på minimum 10-12 m fra enden af pilerækkerne til omgivende hegn eller anden beplantning. Desuden er det vigtigt at kunne køre til og fra arealet, bl.a. så den høstede flis (eller

helskud) kan køres bort fra hønsegården til anvendelsesstedet eller til lagerplads ved fast vej.

Ukrudtsbekæmpelse

Ukrudt er normalt en af de væsentligste årsager til, at en kultur af pil eller poppel ikke lykkes efter hensigten, og konkurrence fra ukrudt kan medføre særdeles store udbyttetab. Ukrudtsbekæmpelse er derfor helt afgørende for at få etableret en god bestand af træer og sikret en god vækst, hvorved trækulturen efterhånden vil kunne konkurrere med ukrudtet. Det er særligt i etableringsåret og i 2. vækstsæson, at ukrudtsbekæmpelse er nødvendig.

Ibrugtagning af arealet

Det tilplantede areal skal have tid til at blive etableret nogenlunde, før der lukkes høns ud i arealet. Planterne skal have opnået en vis højde for at undgå for alvorlige skader fra hønsene. Det kan formodentlig være nødvendigt at undgå høns i beplantningen gennem stort set hele første vækstsæson, dvs. fra plantning og frem til oktober-november – men meget afhængig af pilens etablering.

Det kan også være en fordel at prøve at fordele 'sliddet' på arealerne/planterne ved delvis indhegning af arealet nærmest hønsehuset, evt. med 'sluse', så hønsene skal et stykke ud på marken for at kunne komme ind i det beplantede areal.

Høst og anvendelse af biomassen

Pil dyrket til energiformål høstes typisk hvert 3. år, dog afhængig af tilvæksten. Høstintervallet afhænger også af den valgte høstteknik. Høst med direkte flisning i én arbejdsgang foregår typisk med finsnitter med et specielt skærebord til høst af pil. Af hensyn til finsnitteren må pilestammerne ikke være for tykke, og det kan være relevant at høste hvert 2. år. Vandindholdet i flisen er ca. 50 % ved direkte høst.

År 1 og 2 er der risiko for at hønerne æder barken af de unge træer.